

ปัจจัยเสี่ยงของการเปลี่ยนแปลงราคาน้ำมันปาล์มดิบในประเทศไทย: การทบทวนวรรณกรรม

Risk factors of crude palm oil price changes in Thailand

ภณัชชัตร์ คำนวนศิลป์^{1*}, ฉัตรแก้ว ธนินทรานนท์², รพิพรรณณี วรรณเพชร³, ญาณินี ศรีสำราญ⁴,
ปกรณ ลิมโยธิน⁵ และเจตณัฐชฎี สังขพันธ์⁶

Phanatchat Kamnuansin^{1*}, Chatkaew Thanintranon², Raphiphannee Wannapetch³,
Yaninee Srisumran⁴, Pakron Limyothin⁵ and Jedsarid Sangkapan⁶

^{1,2,3,4} นักศึกษาระดับปริญญาโท, หลักสูตรการจัดการมหาบัณฑิต, สาขาวัตกรรมการพัฒนามนุษย์และองค์การ, คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

^{1,2,3,4} Master Of Education Students, Master of Management Program in Human and Organization Development Innovation, Faculty of Political Science, Hatyai University.

⁵ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., หลักสูตรการจัดการมหาบัณฑิต, สาขาวัตกรรมการพัฒนามนุษย์และองค์การ, คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

⁵ Assist. Prof. Dr., Master of Management Program in Human and Organization Development Innovation, Faculty of Political Science, Hatyai University.

⁶ อาจารย์ ดร., หลักสูตรการจัดการมหาบัณฑิต, สาขาวัตกรรมการพัฒนามนุษย์และองค์การ, คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

⁶ Lecturer Dr., Master of Management Program in Human and Organization Development Innovation, Faculty of Political Science, Hatyai University.

*Corresponding author, E-mail: phanatchat.kam005@hu.ac.th

บทคัดย่อ

ปาล์มน้ำมันเป็นหนึ่งในสินค้าเศรษฐกิจของโลกที่สำคัญ มีศักยภาพทางเศรษฐกิจสูงกว่าพืชน้ำมันชนิดอื่นๆ ทั้งด้านการผลิต การตลาด ส่วนแบ่งการผลิตน้ำมันปาล์มในปัจจุบัน มีแนวโน้มที่สูงขึ้นอย่างต่อเนื่องและรวดเร็ว นอกจากจะเป็นพืชสำหรับการบริโภคแล้ว ปาล์มน้ำมันยังนำไปใช้ในอุตสาหกรรมได้อย่างกว้างขวาง ทั้งในอุตสาหกรรมอาหารและไม่ใช่อาหาร รวมถึงการนำไปใช้ในการผลิตพลังงานทดแทน ซึ่งบทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยเสี่ยงของการเปลี่ยนแปลงราคาน้ำมันปาล์มดิบในประเทศไทย โดยศึกษาจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิผ่านฐานข้อมูลออนไลน์ทั้งในประเทศและต่างประเทศ เพื่อรวบรวมข้อมูลและการใช้วิเคราะห์เชิงเนื้อหา ผลการศึกษา พบว่า มีปัจจัยตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา 5 ปัจจัย 1) ความต้องการใช้น้ำมันปาล์มดิบในประเทศไทย 2) ปริมาณส่งออกน้ำมันปาล์มดิบไทย 3) ปัจจัยเสี่ยง

ของอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มที่อาจมีผลต่อผู้ประกอบการ ที่เกิดจากมาตรการ/โครงการสำคัญที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์ม 4) การบริหารจัดการปริมาณน้ำมันทั้ง 5) การบริหารการนำเข้า

คำสำคัญ: น้ำมันปาล์ม, ราคาน้ำมันปาล์มดิบ, อุตสาหกรรม, พลังงานทดแทน

Abstract

Oil palm is one of the important global economic products and has higher economic potential than other oil plants in spite of production, marketing, and current share of palm oil production. There is a tendency to continuously and quickly rise. In addition to being a plant for consumption Oil palm is also widely used in the industry. Both in the food industry and not food Including energy production Substitution, which this article aims to analyze the risk factors of the change in raw palm oil prices in Thailand by studying from secondary sources through online databases both domestically and internationally. To collect data and use content analysis. The results of the study found that there are 5 variable factors used in the study 1) Demand for crude palm oil in Thailand 2) Export volume of Thai crude oil 3) Risk factors of the palm oil industry that may affect operators Caused by measures/Key projects related to the palm oil industry 4) Management of total oil content 5) Import management

Keywords: Palm Oil, Crude Palm Oil price Industry, Alternative energy

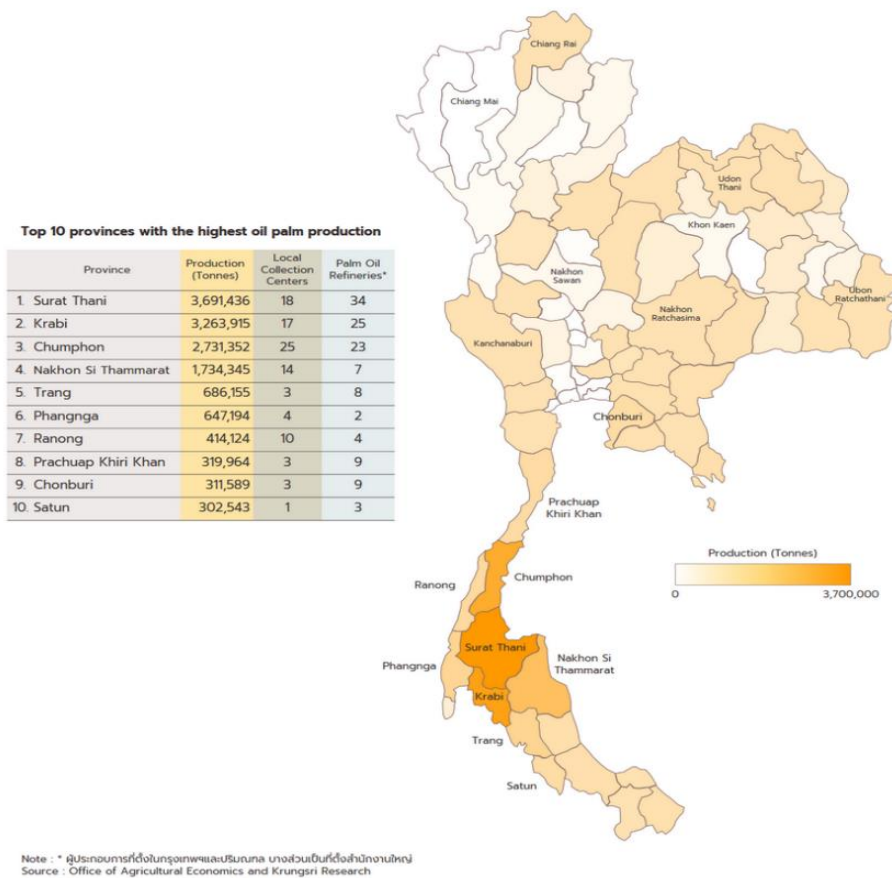
บทนำ

ปาล์มน้ำมันเป็นหนึ่งในพืชน้ำมันที่สำคัญของโลก และเป็นสินค้าเกษตรที่สำคัญอันดับต้นๆ ของประเทศไทย สามารถทำรายได้ให้ประเทศไทยจำนวนมหาศาล ปัจจุบันอุตสาหกรรมปาล์มน้ำมันนั้นมีมูลค่ามากกว่า 50,000 ล้านบาท จากความต้องการใช้น้ำมันปาล์มที่เพิ่มขึ้น ทั้งในด้านบริโภค-อุปโภค การใช้เป็นแหล่งพลังงานทดแทนสำหรับผลิตไบโอดีเซล รวมถึงราคาผลผลิตทะลวยศที่สูงสุดในช่วงที่ผ่านมา ทำให้เกษตรกรและภาคเอกชนให้ความสนใจในการปลูกปาล์มน้ำมันเพิ่มขึ้นเป็นอย่างมาก แม้ว่าประเทศไทยมีผลผลิตน้ำมันปาล์มสูงเป็นอันดับ 3 ของโลก แต่มีสัดส่วนน้อยเพียง 3.8% ของผลผลิตน้ำมันปาล์มโลก จึงยังไม่มีบทบาทกำหนดทิศทางราคา พื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมันและโรงงานสกัดน้ำมันปาล์มดิบของไทยส่วนใหญ่อยู่ในภาคใต้ คิดเป็นสัดส่วน 86.1% ของพื้นที่เก็บเกี่ยวปาล์มน้ำมันทั่วประเทศ (Harvested Area) โดยเฉพาะในจังหวัดสุราษฎร์ธานี กระบี่ และชุมพร (สัดส่วนรวมกันเกือบ 58.3%) ที่เหลือกระจายปลูกอยู่ในภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคเหนือ ตามลำดับ (ภาพที่ 2) โรงสกัดน้ำมันปาล์มดิบมักตั้งอยู่ใกล้แหล่งวัตถุดิบ เนื่องจากผลผลิตปาล์มน้ำมันสดที่ตัดแล้วควรขนส่งให้ถึงโรงงานสกัดภายใน

24 ชั่วโมง เพื่อให้ได้น้ำมันปาล์มคุณภาพสูง การหันมาปลูกปาล์มน้ำมันเพิ่มขึ้นในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา (2552-2561) ตามยุทธศาสตร์ของแผนพลังงานทดแทนและพลังงานทางเลือกของประเทศ ทำให้ปี 2564 ไทยมีพื้นที่ให้ผลผลิต (Harvested Area) อยู่ที่ 5.1 ล้านไร่ ให้ผลผลิตปาล์มน้ำมัน 16.8 ล้านตัน และมีการสกัดน้ำมันปาล์มดิบ 3.0 ล้านตัน โดยทั่วไปต้นปาล์มน้ำมันเริ่มให้ผลผลิตเมื่อมีอายุ 3.5-4 ปี และจะมีอัตราให้ผลผลิต (Yield) สูงสุดในช่วงอายุ 6-16 ปี จากนั้นผลผลิตจะทยอยลดลง แต่ยังสามารถให้ผลผลิตได้ถึงอายุ 25-28 ปี จากนั้นจึงล้มทิ้งและปลูกใหม่ทดแทน (ที่มา: สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรและกรมการค้าภายใน)

Figure 2: Thailand's Oil Palm Production (2020)

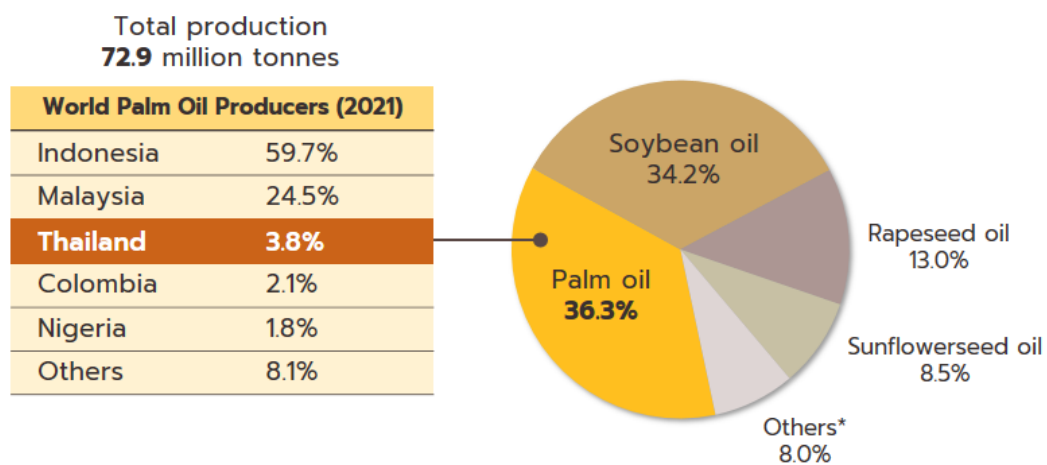
ภาพที่ 1 พื้นที่การผลิตปาล์มของไทย
ที่มา: ชัยวัช โขวเจริญสุข (2565 : 6)

ในปี 2564 การผลิตและการบริโภคน้ำมันปาล์มทั่วโลกมีปริมาณ 72.9 ล้านตัน และ 73.5 ล้านตัน หรือคิดเป็นสัดส่วน 36.3% และ 36.5% ของปริมาณการผลิตและการบริโภคน้ำมันจากพืชทุกชนิดตามลำดับ แหล่งผลิตน้ำมันปาล์มที่สำคัญอยู่ในภูมิภาคอาเซียน โดยประเทศผู้ผลิตและส่งออกรายใหญ่ที่มีบทบาทกำหนดทิศทางราคาในตลาดโลก คือ อินโดนีเซียและมาเลเซีย มีผลผลิตน้ำมันปาล์มดิบ 43.5 ล้านตัน

และ 17.9 ล้านตัน ตามลำดับ ด้วยสัดส่วนรวมกัน 84.2% ของผลผลิตโลก และมีสัดส่วนส่งออกรวมกัน 89.2% ของปริมาณส่งออกน้ำมันปาล์มในตลาดโลก ส่วนประเทศผู้นำเข้าน้ำมันปาล์มที่สำคัญ ได้แก่ อินเดีย (สัดส่วน 17.7% ของปริมาณนำเข้ารวมในตลาดโลก) จีน (14.3%) สหภาพยุโรป (13.0%) และปากีสถาน (7.2%) ในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา (2560-2564) ความต้องการใช้น้ำมันปาล์มดิบจากทั่วโลก (เพื่อบริโภคและผลิตเป็นเชื้อเพลิง) เพิ่มขึ้นเฉลี่ย 4.8% ต่อปี ขณะที่ปริมาณน้ำมันปาล์มดิบเพิ่มขึ้นเฉลี่ย 2.8% ต่อปี โดยมีน้ำมันปาล์มดิบคงเหลือสะสมอยู่ที่ 12.9 ล้านตัน ณ ปี 2564 (ภาพที่ 2)

Figure 1: World Vegetable Oil Production

Source : U.S. Department of Agriculture and Krungsri Research
Note: Others* include coconut oil, cottonseed oil, olive oil and peanut oil

ภาพที่ 2 การผลิตและการบริโภคน้ำมันปาล์มทั่วโลก

ที่มา: ชัยวัช โสวเจริญสุข (2565 : 5)

แต่ในปัจจุบันเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมันต้องเผชิญกับความไม่มีเสถียรภาพของราคาผลผลิต และการเพิ่มขึ้นของต้นทุนการผลิตปาล์มน้ำมัน รวมทั้งความผันผวนของปริมาณและคุณภาพ ผลผลิตปาล์มน้ำมันจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศของโลก ทำให้เกษตรกรมีความเสี่ยง ด้านรายได้จากการทำสวนปาล์มน้ำมัน อันมีผลกระทบโดยตรงต่อการดำรงชีพและคุณภาพชีวิตของ เกษตรกร ราคา น้ำมันปาล์มดิบเป็นสิ่งที่มีการเคลื่อนไหวอยู่เสมอตามปัจจัยที่เข้ามากระทบ เป็นการยากที่จะเข้าใจความเป็นไปของราคาน้ำมันปาล์มได้อย่างถ่องแท้การได้รับรู้ว่ามีปัจจัยอะไรบ้างที่มี ผลต่อการเคลื่อนไหวขึ้นลงของราคาปาล์มน้ำมันอย่างแท้จริง ก็จะเป็นพื้นฐานที่บ่งชี้ทิศทางของราคา ที่ถูกต้องมากยิ่งขึ้น การแก้ไขปัญหาหาราคาผลปาล์มน้ำมันตกต่ำ ต้องติดตามสถานการณ์ปาล์มน้ำมันและ น้ำมันปาล์มอย่างใกล้ชิดและต่อเนื่อง รวมทั้งต้องดำเนินการตรวจสอบสต็อกน้ำมันปาล์มทั้งระบบเช่นการลักลอบนำเข้าจากประเทศเพื่อนบ้านและ ปัจจัยหลักที่ส่งผลต่อราคาทะเลาะปาล์มในลักษณะเพิ่มขึ้น ประกอบด้วย ราคาน้ำมันปาล์ม

ดิบเฉลี่ยในตลาดกระบี่ สุราษฎร์ธานี และชุมพร ราคาน้ำมันปาล์มดิบในตลาด ก.ท.ม. เกษตรกรชาวสวนปาล์มกำลังเผชิญกับภาวะราคาผลปาล์มหลายตกต่ำลงเป็นประวัติการณ์ หลังจากที่ตลาดการค้าน้ำมันปาล์มโลกตกอยู่ในภาวะซบเซา ไม่ว่าจะเป็นผู้นำเข้าน้ำมันปาล์มรายใหญ่อย่างอินเดียปรับขึ้นภาษีนำเข้าจาก 15% เป็น 40% สหภาพยุโรปลดการใช้ น้ำมันปาล์มจากการแก้ไขกฎหมายทางด้านพลังงานทดแทน มีผลทำให้ราคาน้ำมันปาล์มดิบในตลาดโลกปรับตัวลดลงมาเหลือ กก.ละ 19.50 บาทจากช่วงเดียวกันของปีก่อนที่ กก.ละ 26 บาทถือเป็นราคาน้ำมันที่ต่ำที่สุดในรอบ 20 ปี

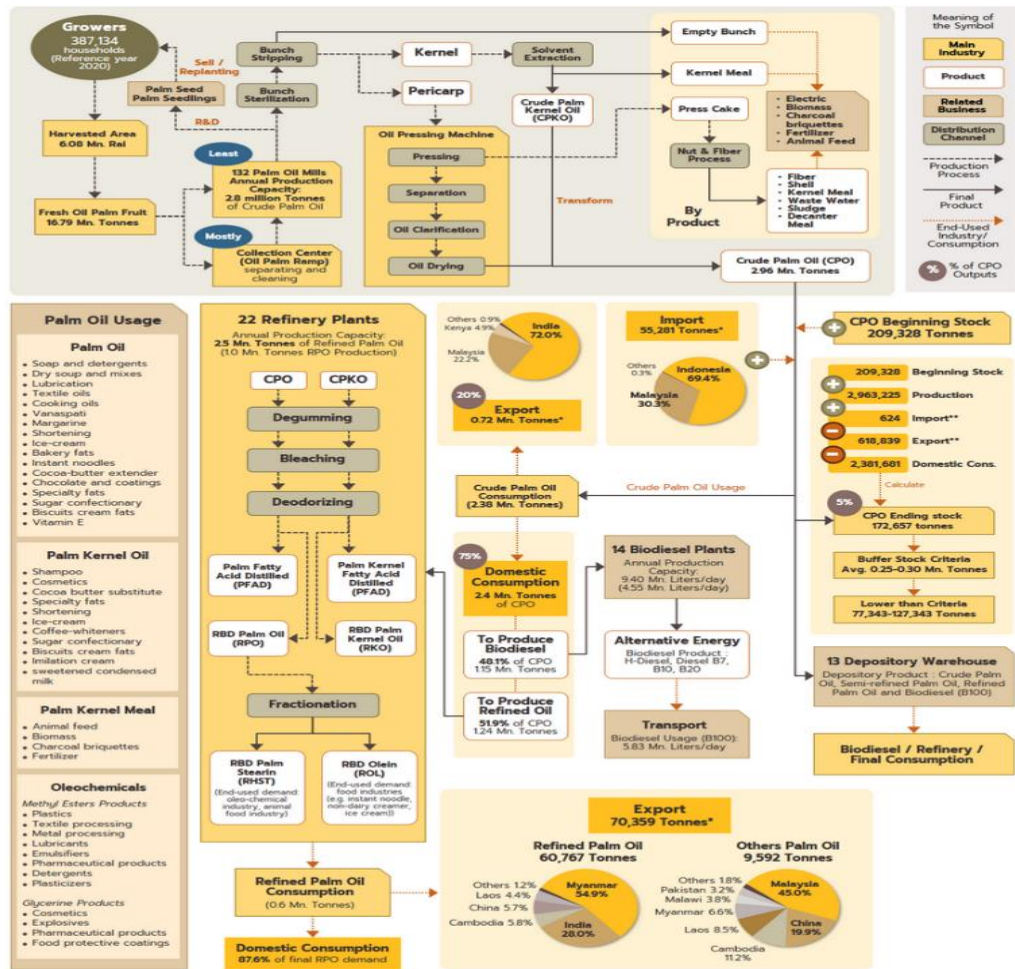
ปี 2565 มีทิศทางขยายตัว โดยอุปทานมีแรงหนุนจากพื้นที่เพาะปลูกที่เพิ่มขึ้น ราคาผลปาล์มที่งูใจเกษตรกรเก็บเกี่ยว และผลผลิตต่อไร่ที่สูงจากสภาพอากาศที่เอื้ออำนวย ส่วนอุปสงค์เร่งตัวตามคำสั่งซื้อจากต่างประเทศ ซึ่งเป็นผลจากวิกฤตความมั่นคงทางด้านอาหาร (ภายใต้สถานการณ์ COVID-19 และสงครามรัสเซีย-ยูเครน) ของประเทศคู่แข่งทำให้สามารถเร่งส่งออกได้สูง ขณะที่ความต้องการใช้ในประเทศหดตัวตามความต้องการของอุตสาหกรรมต่อเนื่อง สำหรับปี 2566-2567 อุตสาหกรรมปาล์มน้ำมันโดยรวมมีทิศทางขยายตัวตามความต้องการทั้งในและต่างประเทศ โดยเฉพาะจากอุตสาหกรรมอาหารและโอเลโอเคมีคอลที่ขยายตัวตามภาวะเศรษฐกิจที่ทยอยฟื้นตัวจากการเปิดประเทศหลัง COVID-19 คลี่คลายและอุตสาหกรรมไบโอดีเซลตามการฟื้นตัวของภาคขนส่ง ขณะที่ราคามีแนวโน้มปรับลดลงแต่ยังอยู่ในเกณฑ์ดีตามทิศทางราคาน้ำมันในตลาดโลก โดยแรงกดดันด้านราคามาจากผลผลิตที่เพิ่มขึ้นมากทั้งในประเทศ รวมถึงตลาดโลกโดยเฉพาะจากอินโดนีเซียและมาเลเซียที่มีแนวโน้มกลับมาเก็บเกี่ยวผลผลิตได้ตามปกติ เมื่อพิจารณาไปในรายละเอียดของห่วงโซ่การผลิต จะเห็นได้ว่า เกษตรกรปาล์ม น้ำมัน รายได้มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นตามภาวะอุปสงค์ในประเทศที่ทยอยฟื้นตัวและราคาสูงใจ ประกอบกับมาตรการสนับสนุนของภาครัฐยังคงช่วยให้ระดับราคาผลปาล์มสดสูงกว่าระดับต้นทุน อย่างไรก็ตามธุรกิจยังมีปัจจัยเสี่ยงจากต้นทุนราคาปุ๋ยที่สูงขึ้น และผลผลิตปาล์มที่เพิ่มขึ้นทั้งในประเทศและประเทศคู่แข่งผลผลิตของมาเลเซียและอินโดนีเซียมีแนวโน้มกลับมาสู่ช่วงปกติ

น้ำมันปาล์มดิบในประเทศไทย

น้ำมันปาล์มดิบ (Crude Palm Oil) เป็นผลิตภัณฑ์ที่สกัดได้จากผลปาล์มสด (Fresh Fruit Bunch: FFB) โดยทั่วไปน้ำมันปาล์มดิบจะถูกนำไปใช้เป็นวัตถุดิบในอุตสาหกรรมต่อเนื่องหลากหลายประเภท ได้แก่ อุตสาหกรรมน้ำมันพืชสำหรับบริโภค อุตสาหกรรมอาหาร อุตสาหกรรมการผลิตอาหารสัตว์ อุตสาหกรรมไบโอดีเซล และอุตสาหกรรมโอเลโอเคมีคอล ซึ่งนำไปใช้ต่อยอดเป็นผลิตภัณฑ์ต่างๆ สำหรับใช้ในชีวิตประจำวัน เช่น สบู่ ยาสระผม ยาสีฟัน ผงซักฟอก เครื่องสำอาง และเวชภัณฑ์ เป็นต้น

Figure 3: Supply Chain of Thailand's Palm Oil Industry (2021)

Note : * Source: MOC
** From an announcement by the Central Committee on the Prices of Goods and Services
Source : Office of Agricultural Economics, Office of Industrial Economic, Department of Internal Trade, Department of Industrial Works, Department of Alternative Energy Development and Efficiency, DBS Asian Insight and Compiled by Krungsri Research

ภาพที่ 3 อุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มของไทย ที่มา: ชัยวัช โขวเจริญสุข (2565 : 7)

อุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มของไทยมีจุดแข็งจากการมีห่วงโซ่การผลิตที่ครบวงจร (ภาพที่ 3) ประกอบด้วย
เกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมัน (อุตสาหกรรมขั้นต้น) มีจำนวนประมาณ 3.9 แสนครัวเรือนทั่วประเทศ
ส่วนใหญ่เป็นรายย่อย สำหรับเกษตรกรรายใหญ่มักมีการลงทุนโรงงานสกัดน้ำมันปาล์มดิบเป็นของตนเอง
โรงสกัดน้ำมันปาล์มดิบ (อุตสาหกรรมขั้นกลาง) มีจำนวน 131 แห่ง (ที่มา : กรมการค้าภายใน)
มีเครื่องจักรที่ให้อำนาจการผลิตน้ำมันปาล์มดิบในประเทศอยู่ที่ประมาณ 5.6 ล้านตัน/ปี (สำนักงาน
เศรษฐกิจอุตสาหกรรม (สศอ.) โดยผู้ผลิตรายใหญ่มักมีการขยายการลงทุนสวนปาล์ม เพาะพันธุ์ รวมถึง
พัฒนาสายพันธุ์ปาล์มควบคู่ไปด้วย โรงสกัดน้ำมันปาล์มดิบมักนำผลผลิตที่เหลือจากการสกัดน้ำมันปาล์ม
มาใช้ประโยชน์อื่นๆ อาทิ กากปาล์มใช้ผลิตอาหารสัตว์ ทะลายปาล์มเปล่า เส้นใย และกะลาปาล์มใช้เป็น
เชื้อเพลิง ปุ๋ยชีวภาพ และผลิตไฟฟ้า เป็นต้น

โรงกลั่นน้ำมันปาล์มบริสุทธิ์ (อุตสาหกรรมขั้นปลาย) มีจำนวน 21 แห่ง โดย สศอ. ประเมินกำลังการผลิตรวมอยู่ที่ 2.5 ล้านตัน/ปี ผู้ประกอบการรายใหญ่มักลงทุนในธุรกิจอื่นที่เกี่ยวข้องในห่วงโซ่อุปทานด้วย อาทิ โรงสกัดน้ำมันปาล์มดิบ และธุรกิจผลิตน้ำมันพืช อุตสาหกรรมอื่นที่เกี่ยวข้องช่วยดูดซับอุปทานส่วนเกินในตลาด อาทิ อุตสาหกรรมไบโอดีเซล (B100) อุตสาหกรรมอาหาร อุตสาหกรรมเคมีภัณฑ์ และอุตสาหกรรมโอเลโอเคมีคอล (Oleochemicals) ซึ่งเป็นอุตสาหกรรมผลิตเคมีภัณฑ์จากไขมันปาล์มเพื่อใช้ในการผลิตสินค้าอุปโภคบริโภค ได้แก่ ผลิตภัณฑ์น้ำมันหล่อลื่น ผงซักฟอก สารกำจัดแมลง เป็นต้น

ด้านโรงสกัดน้ำมันปาล์มดิบ: ปี 2565 ผลประกอบการดีขึ้นตามความต้องการของตลาดต่างประเทศ ส่วนปี 2566-2567 ได้แรงหนุนทั้งตลาดในประเทศและต่างประเทศ ประกอบกับมาตรการสนับสนุนและยกระดับมาตรฐานพลังงานของภาครัฐ อาทิ การนำน้ำมันปาล์มดิบไปผลิตผลิตภัณฑ์ที่มีมูลค่าเพิ่มสูงขึ้น การนำไปผลิตไบโอดีเซล และการสนับสนุนการส่งออกน้ำมันปาล์ม อย่างไรก็ตาม กำลังการผลิตรวมของโรงสกัดที่สูงกว่าปริมาณผลปาล์มสดที่ออกสู่ตลาด ส่งผลให้มีอัตรากำลังการผลิตส่วนเกินในธุรกิจ รวมถึงการแข่งขันแย่งชิงวัตถุดิบจะผลักดันให้ต้นทุนการผลิตของน้ำมันปาล์มดิบสูงขึ้น อาจกดดันผลกำไรของธุรกิจหรือมีผลให้โรงสกัดน้ำมันปาล์มดิบเผชิญปัญหาขาดทุนจากสต็อกในบางช่วงเวลา โดยเฉพาะโรงงานสกัดน้ำมันปาล์มดิบรายย่อยที่ไม่มีเครือข่ายโรงกลั่นน้ำมัน

ส่วนโรงกลั่นน้ำมันปาล์มบริสุทธิ์: ผลประกอบการยังมีแนวโน้มเติบโตจากความต้องการใช้น้ำมันปาล์มดิบ เพื่อกลั่นเป็นน้ำมันปาล์มบริสุทธิ์ ที่มีแนวโน้มเติบโต 10.0%-11.0% จากแนวโน้มอุตสาหกรรมอาหารที่น่าจะกลับมาเติบโตตามทิศทาง การฟื้นตัวของธุรกิจท่องเที่ยว โรงแรม และร้านอาหาร ประกอบกับอุตสาหกรรมโอเลโอเคมีคอล ที่คาดว่าจะมีความต้องการใช้น้ำมันปาล์มดิบ/ไขมันปาล์ม (ได้จากกระบวนการสกัดบริสุทธิ์) เพิ่มขึ้นตามทิศทาง การฟื้นตัวของธุรกิจบริโภคน้ำมันในอุตสาหกรรมต่อเนื่อง อาทิ ผงซักฟอก สบู่ ยา และเครื่องสำอาง

อุตสาหกรรมอื่นที่เกี่ยวข้องช่วยดูดซับอุปทานส่วนเกินในตลาด อาทิ อุตสาหกรรมไบโอดีเซล (B100) อุตสาหกรรมอาหาร อุตสาหกรรมเคมีภัณฑ์ และอุตสาหกรรมโอเลโอเคมีคอล (Oleochemicals) ซึ่งเป็นอุตสาหกรรมผลิตเคมีภัณฑ์จากไขมันปาล์มเพื่อใช้ในการผลิตสินค้าอุปโภคบริโภค ได้แก่ ผลิตภัณฑ์น้ำมันหล่อลื่น ผงซักฟอก สารกำจัดแมลง เป็นต้น

ในปี 2564 ผลผลิตน้ำมันปาล์มดิบสัดส่วนประมาณ 75% ถูกใช้เพื่อการบริโภคในประเทศ โดยใช้กลั่นเป็นน้ำมันปาล์มบริสุทธิ์ (สัดส่วน 52% ของปริมาณน้ำมันปาล์มดิบในประเทศ) เพื่อใช้ในอุตสาหกรรมอาหาร อาทิ ขนมขบเคี้ยว บะหมี่กึ่งสำเร็จรูป นมข้นหวาน ครีมเทียม มاکารีน เนยขาว ไอศกรีม ผลิตภัณฑ์อาหารเสริมสุขภาพประเภทวิตามิน รวมถึงอุตสาหกรรมเคมีภัณฑ์และอุตสาหกรรมโอเลโอเคมีคอล (Oleochemicals) สำหรับใช้ในการผลิตสินค้าอื่นๆ เช่น สบู่ เครื่องสำอาง แชมพู น้ำมันหล่อลื่น เป็นต้น ใช้เป็นวัตถุดิบในอุตสาหกรรมไบโอดีเซลหรือ B100 (สัดส่วน 48%) เพื่อนำไปผสมเป็นน้ำมันเชื้อเพลิงสำหรับยานยนต์ โดยทางการจะปรับอัตราส่วนผสม B100 ในน้ำมันดีเซลให้สอดคล้องกับผลผลิตน้ำมัน

ปาล์มดิบในแต่ละช่วงเวลา (เช่น ปี 2562 ปรับเพิ่มจาก B7 เป็น B10 จากภาวะอุปทานส่วนเกินของน้ำมันปาล์มดิบที่ค่อนข้างสูง และปรับลดสัดส่วนเหลือเป็น B7 และ B5 ในปี 2564 และปี 2565 ตามลำดับ จากผลของราคาน้ำมันปาล์มในประเทศที่สูงขึ้นมาก และสต็อกในประเทศที่ลดลง ส่วนการส่งออกน้ำมันปาล์มดิบแต่ละปีจะมีปริมาณไม่มากนัก ขึ้นอยู่กับผลผลิตส่วนเกินในแต่ละช่วงเวลา ซึ่งภาครัฐจะมีมาตรการหรือโครงการส่งเสริมการส่งออกน้ำมันปาล์มดิบเพื่อบรรเทาภาวะอุปทานส่วนเกินในประเทศเป็นระยะ เช่นเดียวกับการนำเข้าเฉพาะเมื่อเกิดปัญหา Supply Shortage ภายในประเทศ เช่น ช่วงที่สต็อกน้ำมันปาล์มดิบต่ำกว่าระดับสินค้าคงคลังสำรอง (Buffer Stock) ซึ่งทางการกำหนดที่ระดับประมาณ 2.5-3.0 แสนตัน เพื่อป้องกันการขาดแคลนวัตถุดิบระหว่างการผลิตหรือการบริโภคของอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องภายในประเทศที่เพิ่มขึ้นกระทันหันทำให้ผู้ผลิตยังสามารถผลิตสินค้าได้ต่อเนื่องโดยไม่ขาดแคลนน้ำมันปาล์มที่เป็นวัตถุดิบสำคัญ

ปัจจุบัน อุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มมีคณะกรรมการนโยบายปาล์มแห่งชาติ (กนป.) เข้ามากำกับดูแลเพื่อให้มีเสถียรภาพ และสร้างความเข้มแข็งตลอดห่วงโซ่การผลิต ตั้งแต่การออกนโยบายและแผนพัฒนาปาล์มน้ำมัน จัดสรรผลผลิตปาล์มน้ำมันเพื่อการบริโภคในครัวเรือนและในภาคอุตสาหกรรม ควบคุมการนำเข้าปาล์มน้ำมันและน้ำมันปาล์มจากต่างประเทศ (กนป. กำหนดให้องค์การคลังสินค้าเป็นผู้นำเข้าน้ำมันปาล์มในช่วงที่มีปัญหาขาดแคลนแต่เพียงผู้เดียว โดยกำหนดอัตราภาษีนำเข้า ดังนี้ 1) การนำเข้าในโควตาไม่เกิน 4,860 ตัน คิดอัตรา 20% 2) การนำเข้านอกโควตาคิดอัตรา 143% และ 3) การนำเข้าตามกรอบข้อตกลงการค้าเสรีอาเซียน (ASEAN Free Trade Area: AFTA) คิดอัตรา 0%) ตลอดจนรับซื้อผลผลิตปาล์มน้ำมันจากเกษตรกรในช่วงราคาตกต่ำ หรือชะลอการใช้ผลผลิตในช่วงที่ราคาสูง อย่างไรก็ตาม กนป. ยังต้องบูรณาการร่วมกับหลายหน่วยงานในการช่วยเหลือภาคอุตสาหกรรม อาทิ กระทรวงอุตสาหกรรม สนับสนุนอุตสาหกรรมอาหารและอุตสาหกรรมโอเลโอเคมีคอล กระทรวงพลังงานรับผิดชอบอุตสาหกรรมไบโอดีเซล ไฟฟ้า และพลังงานชีวภาพ ส่วนกรมการค้าภายใน (กระทรวงพาณิชย์) กำหนดราคารับซื้อผลปาล์มสดและน้ำมันปาล์ม รายละเอียดดังนี้

ราคารับซื้อผลปาล์มสด คณะกรรมการกลางว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ (กกร.) (สังกัดกรมการค้าภายใน กระทรวงพาณิชย์) จะกำหนดราคาแบบคละเกรดตามเปอร์เซ็นต์น้ำมันที่ได้ตกลงรับซื้อในแต่ละช่วง ซึ่งตั้งแต่ปี 2560 กำหนดให้โรงสกัดน้ำมันปาล์มดิบรับซื้อผลปาล์มสดจากเกษตรกรในเปอร์เซ็นต์น้ำมันที่ 18% ขึ้นไป (จากเดิม 17%) ล่าสุดเดือนมิถุนายน 2565 ราคารับซื้ออยู่ที่ 9.22 บาทต่อกิโลกรัม เพื่อพัฒนาคุณภาพน้ำมันปาล์ม โดยการเก็บเกี่ยวผลปาล์มที่สุกจะทำให้ได้เปอร์เซ็นต์น้ำมันสูงขึ้น และช่วยให้เกษตรกรขายผลปาล์มสดได้ในราคาสูงขึ้น

ราคารับซื้อน้ำมันปาล์มดิบ (Crude Palm Oil: CPO) จะพิจารณาจากต้นทุนวัตถุดิบ (ผลปาล์มสดในประเทศ) และทิศทางราคาน้ำมันปาล์มดิบในตลาดโลก โดย ณ เดือนมิถุนายน 2565 กำหนดราคารับซื้อที่กิโลกรัมละ 51.6 บาท ตามการลดลงของอุปทานทั้งผลปาล์มสดและน้ำมันปาล์มดิบในตลาดโลก

ราคาขายปลีกน้ำมันปาล์มบริสุทธิ์บรรจุขวด กรมการค้าภายในกำหนดให้ราคาน้ำมันปาล์มบรรจุขวดลอยตัวโดยอ้างอิงตามราคาต้นทุน ณ เดือนมิถุนายน 2565 ราคาขายปลีกน้ำมันปาล์มสำเร็จรูปบรรจุขวด 1 ลิตรอยู่ที่ 69.0 บาทต่อขวด ปี 2564 อุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มไทยได้แรงหนุนจากการปรับลดลงของอุปทานในประเทศคู่แข่งและสต็อกน้ำมันปาล์มโลกที่ลดลง ส่งผลให้ราคาน้ำมันปาล์มโลกปรับสูงขึ้นต่อเนื่อง

ผลผลิตปาล์มสดและน้ำมันปาล์มดิบของไทยอยู่ในระดับสูงสุดเป็นประวัติการณ์ สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรประเมินว่าในปี 2564 พื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมันที่ให้ผลผลิตอยู่ที่ 6.08 ล้านไร่ โดยให้ผลผลิตปาล์มสดสูงสุดเป็นประวัติการณ์ที่ 16.8 ล้านตัน เทียบกับ 15.7 ล้านตันในปี 2563 ทำให้ผลผลิตปาล์มน้ำมันต่อไร่เพิ่มขึ้นเป็น 2,761 กิโลกรัม แรงหนุนจาก 1) สภาพอากาศและปริมาณฝนที่เอื้ออำนวย 2) ราคาผลปาล์มสดที่ปรับขึ้นสูงถึง 6.7 บาท/กก. สอดคล้องกับทิศทางของราคาน้ำมันปาล์มในตลาดโลกที่ปรับเพิ่มอย่างต่อเนื่อง ภูมิใจให้เกษตรกรเร่งบำรุงรักษาต้นปาล์มและเก็บเกี่ยวผลปาล์มตามเกณฑ์มาตรฐาน ทำให้ร้อยละของน้ำมันที่สกัดได้เพิ่มขึ้น โดยปริมาณการสกัดน้ำมันปาล์มดิบ (Crude Palm Oil: CPO) ทั้งปีอยู่ที่ 2.96 ล้านตัน เพิ่มขึ้นจาก 2.65 ล้านตันในปี 2563 สอดคล้องกับดัชนีผลผลิตอุตสาหกรรม (MPI) ของโรงสกัดน้ำมันปาล์มดิบเฉลี่ยทั้งปี 2564 ที่เพิ่มขึ้น 7.1%

แผนพัฒนาน้ำมันปาล์มดิบในประเทศไทย

แผนพัฒนา เป็นเครื่องมือที่มีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะทำให้การบริหารงานของภาคอุตสาหกรรมมีทิศทาง เพิ่มประสิทธิภาพการผลิต และปริมาณการใช้ น้ำมันปาล์มดิบเพื่อบริโภคและอุตสาหกรรม ดังนี้

1) แผนพัฒนาพลังงานทดแทนและพลังงานทางเลือก พ.ศ. 2561-2580 (Alternative Energy Development Plan:AEDP2018) ปี 2563 คณะกรรมการนโยบายพลังงานแห่งชาติ และคณะ รัฐมนตรีเห็นชอบแผนพัฒนาฯใหม่โดยลดเป้าหมายการใช้ไบโอดีเซลลงจากเดิมที่กำหนดไว้เพื่อให้สอดคล้องกับแผนพัฒนากำลังการผลิตไฟฟ้าระยะยาวปี 2561-2580 (PDP)โดยจะเพิ่มสัดส่วนการผลิตไฟฟ้าจากพลังงานทดแทนประเภทอื่น และปรับลดการใช้พลังงานทดแทนประเภทเชื้อเพลิงชีวภาพโดยเฉพาะเอทานอลและไบโอดีเซล เนื่องจากภาคขนส่งจะเน้นระบบรถไฟฟ้ามากขึ้น (เบื้องต้นคาดว่าจะปรับลดเป้าหมายการผลิตไบโอดีเซลจาก 14 ล้านลิตรเป็น 8 ล้านลิตรในปี 2580)

2) แผนปฏิรูปปาล์มน้ำมันและน้ำมันปาล์มทั้งระบบปี 2561-2580 ตั้งเป้าหมายในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต และปริมาณการใช้ น้ำมันปาล์มดิบทั้งเพื่อบริโภคและอุตสาหกรรม โดยมีรายละเอียดดังตารางตามภาพที่ 4

ศักยภาพน้ำมันปาล์มเพื่อผลิตไอโอดีเซล

รายการ	หน่วย	ข้อมูลเฉลี่ย ปี 2564	แผนระยะสั้น ปี 2561-2565	แผนระยะกลาง ปี 2565-2569	แผนระยะยาว 2571-2580	
					ปี 2571-2575	ปี 2576-2580
ผลผลิตต่อไร่ *	ตัน/ไร่	2.76	3.0 - 3.1	3.2 - 3.4	3.4 - 3.5	3.6 - 3.7
เปอร์เซ็นต์น้ำมัน *	%	17.89	19 - 20	20 - 22	22	23
ผลผลิตผลปาล์มสด *	ล้านตัน/ปี	16.79	15.39 - 18.47	19.02 - 20.57	20.88 - 21.53	21.62 - 22.86
ผลผลิตน้ำมันปาล์มดิบ (CPO) *	ล้านตัน/ปี	2.96	2.78 - 3.69	3.80 - 4.53	4.59 - 4.74	4.97 - 5.26
การใช้น้ำมันปาล์มดิบเพื่อ บริโภคและอุตสาหกรรม *	ล้านตัน/ปี	1.24	1.23 - 1.33	1.35 - 1.46	1.49 - 1.62	1.65 - 1.78
น้ำมันปาล์มดิบคงเหลือ **	ล้านตัน/ปี	N.A.	1.55 - 2.36	2.45 - 3.07	3.10 - 3.12	3.32 - 3.48
ไบโอดีเซลสูงสุดที่ผลิตได้ ***	ล้านลิตร/ วัน	4.55	4.88 - 7.44	7.72 - 9.67	9.77 - 9.83	10.46 - 10.96

Note: * ยุทธศาสตร์การปรับปรุงปาล์มน้ำมันและน้ำมันปาล์มทั้งระบบ พ.ศ. 2561 - 2580

** คิดน้ำมันปาล์มดิบคงเหลือโดยยังไม่ได้หักปริมาณการส่งออกและอุตสาหกรรมไอโอดีเซล

*** คำนวณจากผลผลิตไบโอดีเซล ชนิด Fatty Acid Methyl Esters (FAME) (น้ำมันปาล์มดิบ 1 กก. ผลิตไบโอดีเซลได้ 115 ลิตร)

Source: 1. สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร
2. แผนพัฒนาพลังงานทดแทนและพลังงานทางเลือก พ.ศ. 2561 - 2580 (AEDP2018) กระทรวงพลังงาน
3. จากกรรณวบรวม

ภาพที่ 4 กราฟแสดงราคาน้ำมันพืชในตลาดโลก

ที่มา: ชัยวิษ โขวเจริญสุข (2565 : 22)

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับเศรษฐศาสตร์ด้านอุปสงค์ และอุปทาน

1. ลักษณะการเปลี่ยนแปลงของอุปสงค์ อุปทาน ดุลยภาพตลาดและการกำหนดราคาจากกลไกตลาด

1.1 กฎอุปสงค์และกฎอุปทาน อธิบายถึงความสัมพันธ์ระหว่างราคาและปริมาณสินค้า เมื่อปัจจัยอื่นๆ คงที่ หากปัจจัยอื่นเกิดความเปลี่ยนแปลงจะเกิดการเปลี่ยนแปลงปริมาณอุปสงค์หรือ ปริมาณอุปทานที่จะมีการเพิ่มขึ้นหรือลดลงที่ทุกระดับราคา แสดงในแผนภูมิในลักษณะของการ เปลี่ยนแปลงเส้นอุปสงค์หรืออุปทาน ปัจจัยกำหนดอุปสงค์สำคัญที่มักกล่าวถึงได้แก่ รายได้, ราคาของสินค้าอื่นที่เกี่ยวข้อง, รสนิยม, ความคาดหวัง, จำนวนผู้ซื้อ ในขณะที่ปัจจัยที่กำหนดอุปทานมักกล่าวถึง ปริมาณผลผลิต, ต้นทุนปัจจัยการผลิต, เทคโนโลยี, ความคาดหวัง และจำนวนผู้ขาย

1.2 ดุลยภาพตลาดหมายถึง ภาวะที่เกิดจากราคามีความเหมาะสมทำให้ปริมาณความต้องการซื้อเท่ากับปริมาณความต้องการขาย ทำให้สินค้าหมดพอดีหรือมีหลักการคือราคาสินค้าจะวิ่งสู่ดุลยภาพเสมอ ถ้าราคาสูงขึ้นจะทำให้ปริมาณที่ผู้บริโภคมักต้องการซื้อลดลงและทำให้ผู้ผลิต จำเป็นต้องลดราคาลง ถ้าราคาสินค้าถูกเกินไปผู้ผลิตก็ต้องเพิ่มราคาขึ้น โดยกลไกราคาในทาง เศรษฐศาสตร์นั้นจะมีข้อยกเว้นกับสินค้าที่เป็นทรัพย์สินเสรี

1.3 ในระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม กลไกราคาเป็นสิ่งสำคัญในการควบคุมอุปสงค์และอุปทานในตลาดให้เกิดความสมดุล ถ้าอุปสงค์และอุปทานไม่เท่ากันจะมีการปรับตัวจนกระทั่งเกิด สมดุลหรืออุปสงค์เท่ากับอุปทาน คุณภาพจะไม่เปลี่ยนแปลงตราบเท่าที่ปัจจัยที่กำหนดอุปสงค์และ อุปทานไม่เปลี่ยนแปลง ราคาสินค้า ณ จุดที่อุปสงค์เท่ากับอุปทานเรียกว่า “ราคาดุลยภาพตลาด” ปริมาณสินค้า ณ จุดนั้นเรียกว่า “ปริมาณดุลยภาพตลาด” และเรียกจุดดังกล่าวว่า “ดุลยภาพตลาด”

2. อุปสงค์ต่อราคาสินค้าชนิดอื่น หรืออุปสงค์ไขว้มีมุมมองสินค้าแบ่งออกเป็น 2 ชนิดคือ ก. สินค้าที่ใช้ประกอบกัน: เป็นสินค้า 2 ชนิดเมื่อผู้บริโภคต้องการใช้สินค้าชนิดหนึ่ง ก็จะต้องซื้อ สินค้าอีกชนิดหนึ่งตามไปด้วย เช่น สมุดกับปากกา, กาแฟกับน้ำตาล เป็นต้น เมื่อมีเหตุจากราคา กาแฟสูงขึ้น จะทำให้การบริโภคกาแฟลดลง และยังทำให้การบริโภคน้ำตาลลดลงด้วย ข. สินค้าที่ใช้ทดแทนกัน : ถ้าราคาสินค้าชนิดหนึ่งสูงขึ้นผู้บริโภคอาจไปเลือกซื้อสินค้าอีกชนิดหนึ่งที่ ทดแทนกันได้เช่น สินค้าชากับกาแฟ น้ำมันถั่วเหลืองกับน้ำมันปาล์มที่ใช้ประกอบอาหาร เป็นต้น

3. อุปสงค์ขั้นปฐมและอุปสงค์ต่อเนื่อง

3.1 อุปสงค์ขั้นปฐม เป็นอุปสงค์ในตลาดขายปลีกหรืออุปสงค์ของผู้บริโภคคนสุดท้าย เพราะความต้องการของผู้บริโภคจะเสนอไปยังตลาดขายปลีกก่อน โดยผู้บริโภคจะกำหนดลักษณะ และตำแหน่งของอุปสงค์นี้ฉะนั้นในการวิเคราะห์อุปสงค์ขั้นปฐม จึงพิจารณาจากความสัมพันธ์ ระหว่างปริมาณการซื้อและราคาสินค้าในตลาดขายปลีก

3.2 อุปสงค์ต่อเนื่อง เป็นอุปสงค์ในตลาดขายส่งและตลาดที่แหล่งการผลิตอุปสงค์ในตลาดทั้งสองนี้ได้รับอุปสงค์มาจากตลาดขายปลีกอีกทีหนึ่งหรือหมายถึงอุปสงค์ของปัจจัย การผลิตที่ใช้สำหรับนำไปผลิตสินค้าขั้นสุดท้าย เพื่อบริโภคหรือตารางอุปสงค์เช่น ผลปาล์มเป็นปัจจัยการผลิต ในอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์ม อุปสงค์ปาล์มของโรงงานผลิตน้ำมันปาล์มจึงเป็นอุปสงค์ต่อเนื่อง

ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อปริมาณการผลิต การส่งออก และราคา

1. ปัจจัยด้านบวก

1.1 การเพิ่มสัดส่วนการใช้ไบโอดีเซล ผสมในน้ำมันดีเซลหมุนเร็ว ส่งผลให้ความต้องการใช้น้ำมันปาล์มดิบในตลาดโลกเพิ่มขึ้น (อินโดนีเซีย มีการปรับสัดส่วนการใช้ไบโอดีเซล เป็น B10 มาเลเซีย และไทยมีการปรับสัดส่วนการใช้ไบโอดีเซล เป็น B7)

1.2 ปัจจุบันไทยอยู่ระหว่างดำเนินการการยกย่องยุทธศาสตร์ปาล์มน้ำมันและน้ำมันปาล์มปี 2558 - 2569 และยกย่องพระราชบัญญัติปาล์มน้ำมันและน้ำมันปาล์ม ส่งผลให้อุตสาหกรรมปาล์มน้ำมันและน้ำมันปาล์มของไทยมีประสิทธิภาพและสามารถแข่งขันได้

1.3 สหภาพยุโรปมีความต้องการใช้น้ำมันปาล์มเพื่อใช้เป็นวัตถุดิบในการผลิตไบโอดีเซลเพิ่มขึ้น ประกอบกับไทยมีการจัดทำมาตรฐานในการผลิตน้ำมันปาล์มตาม RSPO (Roundtable on Sustainable Palm Oil) ส่งผลทำให้น้ำมันปาล์มดิบของไทยเป็นที่ต้องการของตลาดสหภาพยุโรป

2. ปัจจัยด้านลบ

2.1 การเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ การเกิดภาวะน้ำท่วมและฝนทิ้งช่วงในแหล่งปลูกจะส่งผลให้ผลผลิตปาล์มน้ำมันที่จะออกสู่ตลาดมีความคลาดเคลื่อน ไม่เป็นตามฤดูกาลปกติ ซึ่งอาจเกิดปัญหาการขาดแคลนหรือเกินความต้องการใช้ในบางช่วง

2.2 ปริมาณสต็อกน้ำมันปาล์มดิบของอินโดนีเซีย มาเลเซีย ซึ่งเป็นประเทศผู้ผลิตปาล์มน้ำมันรายใหญ่ของโลกปรับตัวเพิ่มขึ้น ส่งผลให้ราคาน้ำมันปาล์มดิบในตลาดโลกปรับตัวลดลง

2.3 ภาวะเศรษฐกิจโลกยังชะลอตัว ส่งผลทำให้ความต้องการน้ำมันปาล์มดิบในตลาดโลกโดยเปรียบเทียบปรับตัวเพิ่มขึ้นน้อยกว่าปริมาณผลผลิตปาล์มในตลาดโลก

2.4 ปริมาณผลผลิตถั่วเหลืองของโลกมีมาก ทำให้อาหารน้ำมันถั่วเหลืองอ่อนตัวลง และกระทบต่อราคาน้ำมันพืชอื่น รวมถึงราคาน้ำมันปาล์มดิบปรับตัวลดลง ซึ่งมีผลโดยตรงต่อความสามารถในการส่งออกน้ำมันปาล์มดิบของไทย

2.5 นโยบายการปรับลดอัตราภาษีการส่งออกน้ำมันปาล์มดิบของอินโดนีเซีย และมาเลเซีย เพื่อกระตุ้นการส่งออกและขยายตลาด ส่งผลให้ราคาน้ำมันปาล์มดิบโลกมีแนวโน้มลดลง และจะส่งผลกระทบต่อการส่งออกน้ำมันปาล์มดิบของไทย

2.6 แผนพัฒนาพลังงานทดแทนและพลังงานทางเลือก พ.ศ. 2558-2579 (AEDP 2015) เมื่อเทียบกับแผนพัฒนาพลังงานทดแทนและพลังงานทางเลือก พ.ศ. 2556-2578 (AEDP 2012) มีการลดเป้าหมายการใช้ไบโอดีเซล ในช่วงต้นแผนค่อนข้างมาก ส่งผลทำให้ความต้องการใช้น้ำมันปาล์มดิบเพื่อผลิตไบโอดีเซลตั้งแต่ ปี 2563-2579 ต่ำกว่าที่คาดการณ์ไว้เดิม

ข้อเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหา

1. กำหนดมาตรการ แนวทางส่งเสริมการใช้ในประเทศให้มากขึ้น เช่น มาตรการภาษี ส่งเสริมด้านงานวิจัย
2. ส่งเสริมและผลักดันการส่งออกน้ำมันปาล์มดิบที่ได้รับการรับรองมาตรฐานสากล
3. ส่งเสริมและผลักดันน้ำมันปาล์มบริโภคเข้าสู่ตลาดอินโดจีนเพิ่มมากขึ้น ซึ่งไทยมีความได้เปรียบในด้านโลจิสติกส์
4. ป้องกันการลักลอบนำเข้าอย่างเข้มงวด

ข้อเสนอมาตรการ

1. ผลักดันการใช้ไบโอดีเซลเพิ่มขึ้นจาก 87 เป็น B10 ซึ่งจะสามารถเพิ่มปริมาณการใช้น้ำมันปาล์มดิบได้ ประมาณ 30,000 ตันต่อเดือน
2. กำหนดให้โรงงานสกัดจัดทำแผนการรับซื้อผลปาล์มน้ำมันประจำปี พ.ศ. 2559
3. จัดระบบการจำหน่ายผลผลิตของเกษตรกร โดยเชื่อมโยงร่วมกับสภาเกษตรกร ลานเท และ
4. ควบคุมคุณภาพผลผลิตทะลายปาล์มตามมาตรฐานทะลายปาล์ม โดยควบคุมประสิทธิภาพ

5. ผลักดันการส่งออกน้ำมันปาล์มเพิ่มขึ้น (ออนไลน์, (https://www.moac.go.th/palm_situation-files-391991791796)

กลไกราคา

กลไกราคา หมายถึง ภาวะการณ์เปลี่ยนแปลงในระดับราคาสินค้าและบริการอันเกิดจากแรงผลักดันของอุปสงค์ และอุปทาน เมื่อผู้ผลิตพยายามปรับปรุงการผลิตและบริการให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภค ดังนั้นจะเห็นได้ว่าราคาสินค้าและบริการเป็นตัวแปรสำคัญในการกำหนดอุปสงค์และอุปทาน ตลอดจนเป็นกระบวนการปรับเปลี่ยนราคาให้เข้าสู่จุดดุลยภาพ เช่น เมื่อราคาสินค้าและบริการเพิ่มขึ้นโดยทั่วไปแล้วความต้องการซื้อหรืออุปสงค์ก็จะลดลง แต่อุปทานของสินค้าและบริการจะเพิ่มขึ้น เป็นต้น

กลไกราคาจะพบได้ในทุกตลาด ยกเว้น ตลาดแบบผูกขาด เพราะกลไกราคาจะเกิดได้เฉพาะตลาดที่มีการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจในลักษณะของตลาดเสรี หรือประเทศที่ใช้ระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมหรือเสรีนิยม หรือระบบเศรษฐกิจแบบผสมเท่านั้น โดยระบบเศรษฐกิจเหล่านี้จะมีกลไกราคาเป็นตัวกำหนดว่าจะผลิตสินค้าปริมาณเท่าใดและราคาเท่าใด

การกำหนดราคาสินค้าและบริการในทางเศรษฐกิจ กำหนดไว้ 2 วิธี คือ

1. ให้กลไกราคาเป็นเครื่องมือในการกำหนดราคาสินค้าและบริการ ซึ่งจะเปลี่ยนแปลงไปตามแรงผลักดันของอุปสงค์และอุปทาน

2. รัฐบาลกำหนดราคาสินค้าและบริการ ด้วยการควบคุมและแทรกแซงราคาสินค้า และบริการด้วยวิธีกำหนดราคาเมื่อสินค้าที่จำเป็นขาดตลาด เพื่อช่วยเหลือผู้บริโภค, การประกันราคาขั้นต่ำเพื่อช่วยเหลือผู้ผลิต, การพยุงราคาสินค้าไม่ให้ตกต่ำมากเกินไป เพื่อช่วยเหลือผู้ผลิตหรือผู้ขายไม่ขาดทุน (ออนไลน์, http://www.digitalschool.club/digitalschool/social1_1_1/social2_3/more/page08.php)

ปัจจัยเสี่ยงของการเปลี่ยนแปลงราคาน้ำมันปาล์มดิบในประเทศไทย

ปัจจัยเสี่ยงของอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มที่อาจมีผลต่อผู้ประกอบการ ที่เกิดจากมาตรการ/โครงการสำคัญที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมปาล์มน้ำมันและน้ำมันปาล์ม ปี 2564-2565

1) โครงการประกันรายได้แก่เกษตรกรสวนปาล์มน้ำมัน - คณะรัฐมนตรีอนุมัติจ่ายเงินส่วนต่างระหว่างราคาประกันและราคาอ้างอิงของปาล์มน้ำมันให้แก่เกษตรกรจำนวนไม่เกิน 25 ไร่/ครัวเรือน และต้นปาล์มต้องให้ผลผลิตแล้วมีอายุมากกว่าหรือเท่ากับ 3 ปีขึ้นไป (กรณีราคาตลาดต่ำกว่า) โดยราคาประกันอยู่ที่ 4 บาท/กิโลกรัม สำหรับเปอร์เซ็นต์น้ำมันที่ 18% โดยโครงการระหว่างช่วงเดือนกันยายน 2564-สิงหาคม 2565 อยู่ระหว่างการนำเสนอ กนป. อนุมัติหลักการก่อนจะนำเสนอ ครม. พิจารณาให้ความเห็นชอบ และอนุมัติกรอบวงเงิน 7,660 ล้านบาท

2) มาตรการคู่ขนาน เพื่อปรับสมดุลน้ำมันปาล์มในประเทศ –ประกอบด้วย

2.1) **ปรับลดสัดส่วนการใช้ B100** ในน้ำมันดีเซลหมุนเร็ว B7, B10 และ B20 เป็น B7 (ธันวาคม 2564 - มีนาคม 2565) และปรับลดสูตรผสมจาก B7 เป็น B5 ในเดือนวันที่ 5 กุมภาพันธ์ 2565 เพื่อบรรเทาผลกระทบจากราคาน้ำมันดีเซลหมุนเร็วที่ปรับตัวสูงขึ้น จนกระทบต่อค่าครองชีพของประชาชน

2.2) **โครงการผลักดันการส่งออกน้ำมันปาล์มเพื่อลดผลผลิตส่วนเกิน** เป้าหมาย 3.0 แสนตัน โดยจะสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการบริหารจัดการสำหรับการส่งออกเฉพาะน้ำมันปาล์มดิบ (CPO) ในอัตรา กิโลกรัมละ 2 บาท เมื่อระดับสต็อกน้ำมันปาล์มดิบในประเทศสูงกว่า 3 แสนตัน และราคาน้ำมันปาล์มดิบในประเทศสูงกว่าราคาตลาดโลก โดยมีมติคณะอนุกรรมการในปี 2564-2565 ดังนี้

- เห็นชอบขยายระยะเวลาส่งออกตามโครงการจากเดือนกันยายน 2564 เป็น ธันวาคม 2564 และสำหรับระยะเวลาโครงการจากธันวาคม 2564 เป็นมีนาคม 2565 โดยมีกรอบวงเงินที่ 618 ล้านบาท
- เห็นชอบหลักการโครงการผลักดันการส่งออกน้ำมันปาล์มเพื่อลดผลผลิตส่วนเกินปี 2565 เป้าหมาย 1.5 แสนตัน ภายในเดือนกันยายน 2565

3) **มาตรการส่งเสริมการขับเคลื่อนการเพิ่มมูลค่าปาล์มน้ำมันและน้ำมันปาล์ม** โดยกำหนดผลิตภัณฑ์เป้าหมายทั้งหมด 8 ผลิตภัณฑ์ ได้แก่ 1) ผลิตภัณฑ์สารหล่อลื่นพื้นฐาน (Base Oil) 2) น้ำมันหม้อแปลงไฟฟ้าชีวภาพ (Bio-Transformer Oil) 3) สารซักล้างที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม (สารตั้งต้น MES: Methyl Ester Sulfonate) 4) น้ำมันหล่อลื่น และจาระบีชีวภาพ (Bio Lubricant and Greases) 5) พาราฟิน (Paraffin) 6) สารกำจัดศัตรูพืชและแมลง (Pesticides/Insecticides) 7) น้ำมันเชื้อเพลิงชีวภาพกรีนดีเซล (Bio Hydrogenated Diesel : BHD)[16] และ 8) น้ำมันเชื้อเพลิงอากาศยานชีวภาพไบโอเจ็ต (Biojet Fuels) สำหรับแผนการดำเนินงานและความคืบหน้า มีดังนี้

3.1) **ด้านกระบวนการผลิต/เทคโนโลยีและนวัตกรรม** สนับสนุนและส่งเสริมผู้ประกอบการไทยให้ขึ้นทะเบียนนวัตกรรม การขึ้นทะเบียนสินค้าและบริการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม การส่งเสริมให้ผู้ประกอบการขึ้นทะเบียนรับรองสินค้า และบริการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ความคืบหน้าในปัจจุบันทางสำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.) ร่วมกับการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค (กฟภ.) การไฟฟ้านครหลวง (กฟน.) และภาคเอกชน อยู่ระหว่างขั้นตอนการทดสอบและวิเคราะห์คุณสมบัติน้ำมันหม้อแปลงไฟฟ้าชีวภาพเทียบกับน้ำมันหม้อแปลงที่นำเข้าจากต่างประเทศ

3.2) **ด้านมาตรฐานและการทดสอบ** สนับสนุนการจัดทำมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม การจัดทำมาตรฐานการใช้และมาตรฐานอื่นที่เกี่ยวข้อง การพัฒนาและยกระดับห้องปฏิบัติการทดสอบความปลอดภัยผลิตภัณฑ์ในอุตสาหกรรมโอเลโอเคมีคอล ความคืบหน้าทางสำนักงานมาตรฐาน

ผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม (สมอ.) ได้แต่งตั้งอนุกรรมการวิชาการรายสาขา เพื่อจัดทำมาตรฐานผลิตภัณฑ์น้ำมันหม้อแปลงไฟฟ้าชีวภาพ

3.3) ด้านสิทธิประโยชน์ การเพิ่มประเภทกิจการที่ให้การส่งเสริมการลงทุนในอุตสาหกรรมโอเลโอเคมีคอล เพิ่มกิจการหรือประเภทอุตสาหกรรมโอเลโอเคมีคอล ให้สอดคล้องกับสิทธิประโยชน์ของกิจการเคมีภัณฑ์หรือ พอลิเมอร์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และมาตรการยกเว้นและลดอัตราภาษีเงินได้นิติบุคคล มีมาตรการ Green Tax Expense เพื่อส่งเสริมการใช้ผลิตภัณฑ์ชีวภาพของนิติบุคคล ปัจจุบันสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (สท.) อยู่ระหว่างการเสนอร่างประเภทกิจการที่จะได้รับการส่งเสริมการลงทุนจำนวน 6 ผลิตภัณฑ์

3.4) ด้านอุปสงค์ ออกมาตรการสนับสนุนการใช้ผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม หรือพิจารณาเลือกซื้อสินค้าที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมที่ได้รับการรับรองฉลากเขียวหรือตะกร้าเขียวเป็นลำดับแรก หรือสินค้าที่ได้รับการรับรองอุตสาหกรรมสีเขียวตั้งแต่ระดับ 4 ขึ้นไป ปัจจุบันมีหน่วยงานที่ตกลงร่วมใช้ผลิตภัณฑ์เป้าหมาย เช่น กรมเจ้าท่า องค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) และการรถไฟแห่งประเทศไทย (รฟท.) นอกจากนี้กระทรวงการคลังได้ประกาศกฎกระทรวงกำหนดพัสดุและวิธีการจัดซื้อจัดจ้างพัสดุที่รัฐต้องการสนับสนุน พ.ศ. 2563 ซึ่งรวมถึงพัสดุที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

3.5) มาตรการด้านอื่น เช่น การปรับปรุงกฎหมายผังเมืองให้เอื้อต่อการผลิต ปรับปรุงแก้ไขกฎกระทรวงให้ใช้ผังเมืองรวมเพื่อสนับสนุนการประกอบกิจการอุตสาหกรรมโอเลโอเคมีคอล ซึ่งเป็นอุตสาหกรรมเป้าหมาย มาตรการส่งเสริม และสิทธิประโยชน์ภายใต้เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (อีอีซี) สิทธิประโยชน์ตามมาตรการส่งเสริมการลงทุนในพื้นที่ อีอีซี เพื่อสนับสนุนการลงทุนในอุตสาหกรรมโอเลโอเคมีคอลที่กำหนดให้โรงงานต้องตั้งอยู่ในนิคมอุตสาหกรรมเท่านั้น การพิจารณาสิทธิประโยชน์เพิ่มเติมสำหรับการลงทุน ในเขตส่งเสริมเศรษฐกิจชีวภาพ

4) การบริหารจัดการปริมาณน้ำมันทั้งระบบ ทางคณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบดำเนินการโครงการติดตั้งเครื่องวัดปริมาณน้ำมันปาล์มดิบเพื่อบริหารจัดการและควบคุมสต็อก ใช้งบประมาณ 372.5 ล้านบาท โดยให้กรมการค้าภายในติดตั้งเครื่องวัดปริมาณน้ำมันปาล์มดิบที่ถังเก็บของผู้ประกอบการ

5) การบริหารการนำเข้าโดย 1) กำหนดด้านศุลกากร (การนำเข้าปกติ) ได้เฉพาะด้านมาบตาพุด กรุงเทพฯ และแหลมฉบัง และ 2) กำหนดด้านนำผ่าน ซึ่งจะต้องนำผ่านต้นทางที่ด้านกรุงเทพฯ เพียงด้านเดียว ส่วนด้านปลายทางกำหนดไว้ 3 ด้าน ได้แก่ ด้านจันทบุรี (ไปกัมพูชา) ด้านหนองคาย (ไป สปป. ลาว) และด้านแม่สอด (ไปเมียนมา)

ความต้องการใช้น้ำมันปาล์มดิบในประเทศปี 2566-2567 คาดว่าจะกลับมาเติบโตเฉลี่ย 8.0-9.0% ต่อปี จากความต้องการใช้ในอุตสาหกรรมต่อเนื่องโดยเฉพาะอุตสาหกรรมอาหาร อุตสาหกรรมโอเลโอเคมีคอล และภาคขนส่ง ที่คาดว่าจะทยอยฟื้นตัวตามภาวะเศรษฐกิจ ดังนี้

อุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มบริสุทธิ์ คาดว่าความต้องการใช้น้ำมันปาล์มดิบเพื่อกลั่นเป็นน้ำมันปาล์มบริสุทธิ์มีแนวโน้มเติบโต 10.0%-11.0% จากแนวโน้มอุตสาหกรรมอาหารที่น่าจะกลับมาเติบโตตามทิศทางการฟื้นตัวของธุรกิจท่องเที่ยว โรงแรม และร้านอาหาร ประกอบกับอุตสาหกรรมโอเลโอเคมีคอลที่คาดว่าจะมีความต้องการใช้น้ำมันปาล์มดิบ/ไขมันปาล์ม (ได้จากกระบวนการสกัดบริสุทธิ์) เพิ่มขึ้นตามทิศทางการฟื้นตัวของธุรกิจโภคภัณฑ์ในอุตสาหกรรมต่อเนื่อง อาทิ ผงซักฟอก สบู่ ยา และเครื่องสำอางล่าสุด ทิศทางยังมีมาตรการส่งเสริมการผลิตผลิตภัณฑ์โอเลโอเคมีคอลเป้าหมายจำนวน 8 ผลิตภัณฑ์ ซึ่งเป็นไปตามแผนการปฏิรูปปาล์มน้ำมันและน้ำมันปาล์มทั้งระบบ พ.ศ. 2561-2580 เพื่อส่งเสริมการพัฒนาอุตสาหกรรมโอเลโอเคมีคอลขั้นสูง และเพิ่มความต้องการใช้น้ำมันปาล์มดิบ

อุตสาหกรรมไบโอดีเซล คาดว่าจะมีแนวโน้มเติบโตต่อเนื่อง โดยมีความต้องการใช้อยู่ที่ 5.3-5.5 ล้านลิตร/วัน หรือเติบโตเฉลี่ย 6.0%-7.0% ต่อปี ปัจจัยหนุนจาก

ความต้องการใช้ยานยนต์ดีเซลในภาคขนส่งที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น จาก 1) ภาวะกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่ทยอยฟื้นตัว 2) การขยายตัวของธุรกิจ E-commerce ที่หนุนความต้องการใช้รถขนส่งเชิงพาณิชย์โดยเฉพาะรถปิกอัพ 3) ความเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจในภูมิภาคอาเซียน ซึ่งช่วยกระตุ้นความต้องการใช้รถเชิงพาณิชย์ และ 4) จำนวนรถเครื่องยนต์ดีเซลสะสมที่ยังมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเฉลี่ย 3.0-4.0% ต่อปี ผู้ผลิตยานยนต์รายใหญ่มีแนวโน้มพัฒนาเครื่องยนต์ดีเซลเพื่อรองรับการใช้น้ำมันดีเซลที่มีสัดส่วนไบโอดีเซลสูงขึ้น ทั้งรถขนาดใหญ่ รถปิกอัพ รถอเนกประสงค์และรถบรรทุก

ด้านปริมาณส่งออกคาดว่าอัตราการเติบโตจะกลับเข้าสู่ภาวะปกติ โดยเพิ่มขึ้น 2.5-3.5% ต่อปี จากความต้องการของประเทศคู่ค้าสำคัญ เช่น อินเดีย และมาเลเซีย ขณะที่ภาครัฐของไทยยังมีมาตรการสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง อาทิ การผลักดันการส่งออกน้ำมันปาล์มดิบเพื่อลดผลผลิตส่วนเกิน เป็นต้น

บทสรุปและวิจารณ์

ปาล์มน้ำมันเป็นหนึ่งในพืชน้ำมันที่สำคัญของโลก และเป็นสินค้าเกษตรที่สำคัญอันดับต้น ๆ ของประเทศไทย สามารถทำรายได้ให้ประเทศไทยจำนวนมหาศาล และเป็นสินค้าเศรษฐกิจของโลกที่สำคัญ มีความสำคัญทางเศรษฐกิจและมีศักยภาพทางเศรษฐกิจสูงกว่าพืชน้ำมันชนิดอื่นๆ ทั้งด้านการผลิต การตลาด ส่วนแบ่งการผลิตน้ำมันปาล์มในปัจจุบัน มีแนวโน้มที่สูงขึ้นอย่างต่อเนื่องและรวดเร็ว นอกจากจะเป็นพืชสำหรับการบริโภคแล้ว ปาล์มน้ำมันยังนำไปใช้ในอุตสาหกรรมได้อย่างกว้างขวาง ทั้งในอุตสาหกรรมอาหาร และไม่ใช่อาหาร รวมถึงการนำไปใช้ในการผลิตพลังงานทดแทน ซึ่งปัจจัยเสี่ยงของการเปลี่ยนแปลงราคาน้ำมันปาล์มดิบในประเทศไทย พบว่า มีปัจจัยตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา 5 ปัจจัย 1) ความต้องการใช้น้ำมันปาล์มดิบในประเทศไทย 2) ปริมาณส่งออกน้ำมันปาล์มดิบไทย 3) ปัจจัยเสี่ยงของอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มที่อาจมีผลต่อผู้ประกอบการ ที่เกิดจากมาตรการ/โครงการสำคัญที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมปาล์มน้ำมัน 4) การบริหารจัดการปริมาณน้ำมันทั้ง 5) การบริหารการนำเข้า ซึ่งปัจจัย ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า

เมื่อสถานการณ์ทั้งภายในและภายนอกมีการเปลี่ยนแปลง ทำให้เกิดการผันแปรทางด้านเศรษฐกิจย่อมมีผลกระทบต่อสภาพแวดล้อม สังคม และเศรษฐกิจ โดยเฉพาะในเรื่องของเศรษฐกิจในภาคอุตสาหกรรม มีแนวโน้มในการปรับตัวอย่างต่อเนื่อง และปัจจัยที่ได้นำเสนอมานี้ จะเห็นได้ว่า ราคาปาล์มน้ำมันเป็นสิ่งที่มีการเคลื่อนไหวอยู่เสมอตามปัจจัยที่เข้ามากระทบ เป็นการยากที่จะเข้าใจความเป็นไปของราคาปาล์ม น้ำมันได้อย่างแท้จริงหากไม่ใช่ผู้ที่เกี่ยวข้อง แต่หากสามารถหาคำตอบได้ว่ามีปัจจัยอะไรบ้างที่มีผลต่อการเคลื่อนไหวขึ้น-ลงของราคาปาล์มน้ำมันอย่างแท้จริง จะเป็นประโยชน์ในการบ่งชี้ทิศทางการเคลื่อนไหวของราคาปาล์มน้ำมันที่ถูกต้องมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะภาคอุตสาหกรรมน้ำมันพืชสำหรับบริโภค อุตสาหกรรมอาหาร อุตสาหกรรมผลิตอาหารสัตว์ อุตสาหกรรมไบโอดีเซล และอุตสาหกรรมโพลีเอทิลีน

เอกสารอ้างอิง

กรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน. (2563). แผนพัฒนาพลังงานทดแทนและพลังงานทางเลือก พ.ศ. 2561 – 2580 (AEDP2018). กรุงเทพฯ : กระทรวงพลังงาน.

ชัยวัช โสวเจริญสุข. (2565). แนวโน้ม/ธุรกิจและอุตสาหกรรม ปี 2565- 2567 (รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ : อุตสาหกรรมน้ำมันปาล์ม.

วาริสวริน ชาญสุไชย. (2555). ปัจจัยที่มีผลต่อราคาปาล์มน้ำมันของไทย. กรุงเทพฯ. มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.

วิชัย รุ่งเรืองอนันต์. (2558). กลไกในการวิเคราะห์สถานการณ์ของราคาปาล์มน้ำมัน (รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

อุทิศ ฉัตรสิริพ. (2560). ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อราคาน้ำมันปาล์มในประเทศไทยปี 2560. วารสารการวิจัยการบริหารการพัฒนา, 9(1), 79-85.

เอกกร ภูมมารินทร์ และลลิตา จันทรวงศ์ไพศาล. (2561). ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อราคาน้ำมันปาล์มดิบของในภาคใต้ประเทศไทย. ใน ลักษณ์ เสาธยะนันท์ (ประธาน), การประชุมทางวิชาการและนำเสนอผลงานวิชาการระดับชาติ UTCC Academic Day ครั้งที่ 2. มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย, กรุงเทพฯ.

Green Network. (2021). แผนพลังงานชาติ (National Energy Plan) คืออะไร. Retrieved from <https://www.greennetworkthailand.com/แผนพลังงานชาติ-คืออะไร>